

О.С. ІВАНЧЕНКО, В.П. БЕССОНОВА

Дніпропетровський державний аграрний університет
вул. Ворошилова, 25, м. Дніпропетровськ, 49600

**ІНТЕНСИВНІСТЬ ЦВІТІННЯ ДЕЯКИХ ДЕКОРАТИВНИХ
КВІТКОВИХ РОСЛИН В УМОВАХ НАДЛИШКУ В ОТОЧУЮЧОМУ
СЕРЕДОВИЩІ СПОЛУК ЗАЛІЗА Й ХРОМУ**

O. IVANCHENKO, V. BESSONOVA

**INTENSITY OF FLOWERING OF SOME DECORATIVE FLOVERAL
PLANTS IN CONDITIONS OF SURPLUS IN THE ENVIRONMENT OF
SUBSTANCES OF IRON AND CHROM**

Dnipropetrovsk State Agrarian University
25 Voroshylov str., Dnipropetrovsk 49600 Ukraine

Серед численних забруднюючих речовин особливе місце посідають важкі метали, які вважаються найтоксичнішими серед інших складових промислових викидів. Для оптимізації промислових територій використовують деревні й трав'яні рослини, які виконують не тільки санітарно-гігієнічну функцію, але й естетичну. Вагоме місце серед них займають декоративні квіткові рослини. Проте, виконуючи згадані функції, рослинні організми зазнають шкідливого впливу фітотоксикантів. Це призводить до погіршення росту й розвитку, зміщуються у часі фенофази тощо. Мета дослідження – вивчення впливу аерогенного забруднення довкілля важкими металами на утворення бутонів і цвітіння декоративних квіткових рослин.

Як об'єкти дослідження використовували жоржину культурну (*Dahlia x culturum* Horsg et Reis), нагідки лікарські (*Calendula officinalis* L.), кореопсис фарбувальний (*Coreopsis tinctoria* L.), очиток показний (*Sedum spectabile* Boreau), чорнобривці розлогі (*Tagetes patula* L.), бегонію завждиквітучу (*Begonia x semperflorens* L.), мильнянку лікарську (*Saponaria officinalis* L.). Дослідні рослини вирощували на ділянці, де пріоритетними забруднювачами були сполуки заліза та хрому. Контрольні рослини росли у відносно чистій зоні. Підраховували кількість бутонів і квіток на рослинах з інтервалом 10-12 діб.

Аналіз отриманих даних свідчить, що на початку спостережень (15.06) найбільше процес формування бутонів пригнічувався в очитка показного, незважаючи на слабку пошкодженість листків. Кількість бутонів становить 30,9% щодо контролю. У наступні періоди (24.06 і 6.07) ці значення дещо збільшуються, а потім знов зменшуються. Істотне зменшення числа бутонів спостерігали в бегонії завждиквітучої, мильнянки лікарської. Найменшим є вплив на особини видів кореопсису фарбувального й чорнобривців розлогіх, особливо на перший. У цього виду 24.05, 15.06 та 6.07 різниця між кількістю бутонів у дослідному й контрольному варіантах неістотна. Тільки у деякі дати спостережень різниця була статистично достовірна. У нагідків лікарських

на початку експерименту кількість бутонів становила 86,0% до контролю, потім на 4.06 і 15.06 дещо зростає і 24.06 знов зменшується до 72,7%.

Несприятливу дію забруднення довкілля фітотоксикантами відзначено й на цвітіння. За інгібуванням цього процесу досліджувані види можна поділити на три групи. Чутливі види за ступенем інгібування цвітіння можна розташувати таким чином: очиток показний > мильнянка лікарська $\geq$ бегонія завждиквітуча. Сильніше, ніж в інших рослин, зменшується число квіток в очитка показного. Їх кількість у цього виду становить, стосовно контролю, 6.07 – 41,1% і 18.07 – 52,5%. У цього виду також спостерігається затримка формування квіток. До середньостійких видів, в яких процес цвітіння пригнічується на 20-30%, належать жоржина культурна й нагідки лікарські.

На початку експерименту (4.06) у кореопсису фарбувального кількість квіток у рослин, які росли на забрудненій ділянці, дещо більша, ніж у контрольних. У подальшому (24.06 і 18.07) інтенсивність цвітіння практично така ж, як і в чистій зоні. Слід відзначити, що число квіток на рослину за період вегетації під впливом важких металів зменшується сильніше, ніж бутонів, що пов'язано з більшим їх опаданням на території підприємства. Квітки рослин, що росли на забрудненій території підприємства менші за розмірами стосовно контрольних.

Таким чином, під впливом надлишку заліза й хрому у довкіллі, пригнічується формування бутонів у дослідних рослин, знижується їх кількість, особливо в очитка показного, спостерігається зменшення числа квіток на рослині, що призводить до погіршення декоративності. Такий вид, як кореопсис фарбувальний за цими показниками виявився найстійкішим.